

مهارت‌های خواندن کودکان فارسی زبان ۶ تا ۷ سال: نقش ابعاد زبان شناختی

مهناز دهقان طزرجانی^{۱*}، علیرضا بانسی^۲، علی عسگری^۳

^۱دکتری روان شناسی تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

^۲دانشجوی دکتری سنجش و اندازه گیری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

^۳دکتری روان شناسی تربیتی، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

چکیده

مقدمه: شیوع بالای مشکلات خواندن در کودکان (مؤسسه ملی سلامتی و رشد کودک، ۲۰۰۷؛ شیویتز، ۲۰۰۵؛ مولیس، مارتین، فوی و دراکر، ۲۰۱۲) و ارتباط آن با اختلال‌هایی مانند نقص توجه-بیش‌فعالی (مک گرات و همکاران، ۲۰۱۱) و اختلال ریاضی (ویلکات و همکاران، ۲۰۱۳) در سال‌های گذشته مورد تاکید بوده است. برخی از مشکلات خواندن مربوط به ساختار زبان است، در حالی که اغلب پژوهش‌های صورت پذیرفته در زبان انگلیسی بوده است. ساختار زبان فارسی به دلیل ویژگی‌های خاص مانند پیوسته نویسی، چند حرف با یک صدای مشترک، تفاوت در هنجارهای گفتار و نوشتار، نوشتن مصوت‌ها با دیگر زبان‌ها تفاوت‌هایی دارد. بر این اساس هدف این مطالعه بررسی رابطه بین رشد زبان و مهارت‌های خواندن زبان فارسی است. رشد زبان در این مطالعه شامل معناشناسی که آن را می‌توان به عنوان قواعد حاکم بر واژگان و معانی مرتبط با آنها و نحو که قواعد حاکم بر ساختارهای جملات را دربرمی‌گیرد، تعریف کرد (سیتنر بریجز، جاستیس، هوگان و گری، ۲۰۱۲) و خواندن تفسیر معنا دار نمادهای کلامی نوشته شده یا چاپ شده است (هریس و سایپی، ۱۹۹۰) که در این مطالعه شامل درک مطلب شنیداری و خواندن، روان خوانی و رمزگردانی می‌شود.

روش: شرکت کنندگان این مطالعه دانش آموزان پایه اول دبستان استان تهران بودند که از طریق نمونه گیری چند مرحله ای (مرحله نخست منطقه ۶-۱۰-۱۴، دوم مدرسه، سوم کلاس) ۱۰۵ نفر از آنها (۵۵ پسر و ۵۰ دختر) انتخاب شدند. این دانش آموزان در ابتدای سال تحصیلی (۱۳۹۴-۹۵) به ابزار رشد زبان اولیه (TOLD) که شامل دو مولفه ی نحو و معناشناسی بود و در انتهای سال تحصیلی به آزمون خواندن (دهقان و همکاران، زیر چاپ) به صورت انفرادی و در یک فضای مناسب پاسخ دادند.

نتایج: نتایج این پژوهش نشان داد که معناشناسی با درک مطلب خواندن ($r=0.27$, $p=0.01$) و نحو با درک مطلب خواندن ($r=0.25$, $p=0.01$) و درک مطلب شنیداری ($r=0.28$, $p=0.01$) رابطه مثبت و معناداری دارد. بین دیگر مولفه های خواندن و دو مولفه نحو و معناشناسی رابطه معناداری وجود نداشت.

نتیجه گیری: برای دریافت معنا از متن نوشتاری، لازم است متن نوشتاری به کلمه گفتاری تبدیل شود و دسترسی به معنای کلمات به دانش زبان گفتاری وابسته است (دی لموس، ۲۰۱۳). بنابراین کودکان برای این که متن نوشته شده-ای را بتوانند کامل درک کنند، نیاز دارند تا کلماتی که متن را تشکیل می‌دهد، بدانند (ریکتس، نیشن و بیشاپ، ۲۰۰۷). در نتیجه در زبان فارسی نیز مشابه دیگر زبان‌ها معناشناسی با درک مطلب خواندن رابطه معناداری دارد. توانایی نحوی افراد را قادر می‌سازد با ساختار جمله و دستور زبان آشنایی پیدا کنند و از آن‌ها برای درک بهتر جملات استفاده کنند (هامیل و نیوکامر، ۱۳۸۹). بنابراین نحو برای درک مطلب شنیداری و درک مطلب خواندن نقش مهمی ایفا می‌کند، اما با

* email: dehghantez@ut.ac.ir

دانشگاه گیلان

تحتن گره ملی دانشجوی پژوهش های نوین در روانشناسی شناختی
۱۹ و ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۶ - دانشگاه گیلان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی

رمزگردانی و روان خوانی ارتباطی ندارد. دستگاہ نوشتار زبان فارسی از برخی جنبه ها شفاف و از برخی جنبه ها غیرشفاف است، بنابراین در رمزگردانی و روانخوانی زبان فارسی بیشتر از اینکه خزانه واژگان اهمیت داشته باشد، دانش فرازبانی و کمک بافت برای تلفظ صحیح و سریع (صادقی، ۲۰۱۳) نقش بازی می کند.

کلیدواژه: نحو، معناشناسی، درک مطلب، رمزگردانی، روان خوانی